



JELENTÉS

a 2009. február 23-án, Tatárszentgyörgyön történt kettős gyilkosság
körülményeiről és az eljáró hatóságok munkájáról

Budapest, 2009. május 7.

European Roma Rights Centre (ERRC)
1386 Budapest 62, P.O. Box 906/93, Hungary
Phone: (36-1) 413-2200; Fax: (36-1) 413-2201
E-mail: office@errc.org <http://errc.org>

Legal Defence Bureau for National and Ethnic Minorities (NEKI)
1447 Budapest Pf. 510.
Tel/Fax.: (06-1-) 303-8973; (06-1-) 314-4998
mail: info@neki.hu www.neki.hu

Hungarian Civil Liberties Union (TASZ)
1084 Budapest, Víg utca 28. I. Em. 3.
Tel/Fax: (06-1) 209-0046, 279-0755
E-mail: tasz@tasz.hu www.tasz.hu

Előszó

A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda (NEKI), a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) és az Európai Roma Jogok Központja (ERRC) jogvédő szervezetek közös helyszíni tényfeltáró munkát végeztek annak érdekében, hogy a Tatárszentgyörgyön, 2009. február 23. napján történt kettős gyilkosság körülményeiről pontosabb képet kapjanak, és elemezzék az helyszínen jelen lévő hatóságok eljárásának jogszerűségét. A jogvédő szervezetek aggasztónak tartják, ahogyan hatóságok a helyszínen eljárak, ahogyan sajtónyilatkozataikban kezelték az ügyet, valamint, hogy a lakosságot a mai napig nem tájékoztatták használható, érdemi információkkal az ügygel kapcsolatosan. Nyugtalanítónak tartják azt is, hogy az eset kapcsán, a bünyügyi osztályvezető és a tűzvizsgáló ellen utólag megindított fegyelmi eljárásokról, azok eredményeiről, egyéb intézkedésekről szintén nincsen információ, holott a fegyelmi eljárások elrendelésétől már közel két hónap telt el.

Minden magyar állampolgár szempontjából kifogásolható az is, hogy ilyen súlyos - vélhetően etnikai indíttatású gyűlölet-bűncselekmény - megtörténte után a rendőrség nem ad semmiféle tájékoztatást arról, hogy milyen konkrét megelőző intézkedést/programot dolgoz ki és alkalmaz annak érdekében, hogy több ilyen jellegű bűncselekmény ne történhessen meg.

A jelentés elkészítéséhez a jogvédő szervezetek munkatársai a családtagoktól, szomszédoktól és helybéliektől a helyszínen gyűjtött adatokat, a hatóságok sajtónyilatkozatait, valamint a vonatkozó jogszabályokat használták fel.

I. A tények, azaz mi történt Tatárszentgyörgyön a 2009. február 23-ára virradó éjszakán?

A jogvédő szervezetek által lefolytatott tényfeltárás eredményeként a családtagok és szomszédok közvetlen elmondása alapján a következő események rajzolódnak ki:

Éjfél után 2009. február 22-éről 23-ára virradóra – az egyik áldozat élettársa és a másik áldozat édesanyja – az otthon pihenő J. Renáta éles durranásokat hallott, amint később kiderült, ezek a házukra hajított molotov koktélok hangjai voltak. Először két éles becsapódás hangját észlelte, majd a harmadikat már akkor, amikor már kirohant a házból kisfiával, Mátéval. Az első két durranás után J. Renáta élettársa Cs. Róbert felkapta a két nagyobbik gyermeküket, Robikát és Biankát, Robikát a melléhez szorította, Biankát az oldalán vitte ki a házból. Menekülés közben rájuk lőttek, és valószínűleg ekkor Cs. Róbert Biankát letette vagy elejtette, a kislány pedig visszafutott a házba. Ezt követően, amikor J. Renáta a harmadik gyermeküket, Mátét vitte ki a házból, a kislány is átjutott a szomszédhoz.

P. Mártonné szomszéd három lövést hallott 00.15 körül, a nő kinézett az ablakon, de nem látott semmit, sötét volt. (Közvilágítás az áldozatok szülei illetve nagyszülei: az idősebb Cs. család házában ér véget, ifjabb Cs. család háza a következő volt, itt már nincs lámpaoszlop.) A három lövés után nem sokkal sikolyokat hallott, felkapcsolta a házuk külső világítását, ekkor ért oda a házukhoz Cs. Csabáné (az áldozat: Cs. Róbert édesanyja) és J. Renáta, akik bevitték hozzá Robikát és a másik két gyereket. Robika arcán, homlokán, ajkán vérző sérüléseket láttak. A sebek alapján akkor nem volt felismerhető, hogy azok lövésnnyomok lennének, de erre nem is gondoltak, mivel korábban soha nem láttak még lőtt sérülést. A kisfiút Cs. Richárd, az édesapa testvére találta meg.

Cs. Csabáné azt is tapasztalta, hogy az ő házuknál elment az áram, feltehetően a tűz miatt. Éjfél után találták meg a fiát, Cs. Róbertet, őt a nagyszülők házába vitték be.

A mentőket, rendőröket és tűzoltókat P. Mártonné és Cs. Csaba hívták telefonon, P.-né mobiljának adatai szerint 00 óra 40-kor. Először a rendőrök érkeztek fél kettő körül, (a dabasi tévések előbb ott voltak, mint a rendőrök) utána a tűzoltók. Több, mint öt rendőr érkezett a helyszínre. Legvégül, 2 óra tájéka megérkeztek a mentősök is, egy járművel. P.-né a hívásnál mondta, hogy rohamkocsit küldjenek, mert több sérült van. Az elsőként kiérkező mentő műszeres felszereltsége minimális volt, a személyzet egy mentőápolóból (vagy mentőtisztből) állt. A mentőápoló (vagy mentőtiszt) megnézte Robikát, mondta, hogy elmegy az orvosi táskájáért a mentőhöz, majd átment a másik házba a sérült édesapához, és csak kb. 20 perc múlva ment vissza a gyerekekhez, rokonok szerint ekkor kezdte újraéleszteni kb. 5-6 percig, majd megállapította, hogy a kisfiú meghalt.

Cs. Csabáné elmondása szerint fia is élt még, amikor a mentősök megérkeztek, lélegzett, de már nem volt eszméleténél. Cs. Róbertet a mentősök kivitték a mentőautóba, ott halt meg, ezt követően le akarták tenni a nagyszülők háza mellé a földre. Kértek egy plédet az idősebb Cs. családtól, hogy letakarhassák, de ők mondták, hogy inkább vigyék őt vissza a házba. Később érkezett még egy mentő és egy orvosi személygépkocsi, házi orvos nem volt a helyszínen, hanem az örkényi ügyeletes orvosnő. Végül Biankát és Mátét szállították el a mentősök. Cs. Róbertnél és Robikánál a halál beálltát állapították meg, őket nem a mentősök szállították el. A mentősök levetkőztették a sérülteket, látták a sebeket. A családnak azt mondták, hogy a

halál oka fulladás, füstmérgezés. Égési sérülés senkin nem volt. Az ügyeletes orvosnő azt mondta a családnak, hogy nem zárható ki az idegenkezűség, de ennek a halott-vizsgálati bizonyítványon nincs nyoma, csak annyi, hogy a „hatósági eljárást tart szükségesnek” rovatot jelölte meg.

A rendőrök megnézték a sérülteket, a helyszínre érkezett Kocsis István is, a Dabasi Rendőrkapitányság vezető helyettese. Ő is látta az áldozatokat, és azt mondta a családnak, hogy nem lövés, hanem a tűz miatti robbanás okozta a sérüléseket. P.né mondta a rendőröknek és a tűzoltóknak, hogy lövéseket hallott, de a tűzoltók azt válaszolták neki, hogy biztos összekeverte a tűz miatti robbanások zajával. Megjegyzendő, hogy a leégett házban legfeljebb a gázpalack robbanhatott volna fel, de azt a tűzoltók épségben kihozták az épületből. P.né azt is elmondta a tűzoltóknak, hogy a környéken gyakran van katonai lögyakorlat, így megismeri a lövés hangját, azt megítélése szerint más zajjal nem téveszthette össze.

A dabasi rendőrök csupán a kiégett házban helyszíneltek, hajnali hat körül távoztak, és csak egy, a ház mellett talált benzineskannát vittek el. Akkor tértek vissza Tatárszentgyörgyre, amikor reggel 8 körül Cs. Csaba telefonált nekik, hogy mikor kivilágosodott, töltényeket találtak a ház körül. A rendőrök egy gépkocsival tértek vissza, Cs. Csaba mutatott nekik csikkeket és lábnyomokat a háztól távolabb, mire az egyik rendőr belevizelt a lábnyomba, és azt mondta, hogy biztos a család tette oda a töltényhüvelyeket. Ez a magatartás bűncselekmény gyanúját veti fel.

Mondták a rendőröknek azt is, hogy Bianka ruházatában sörétet találtak, de ezzel sem foglalkoztak.

A visszaérkező dabasi rendőrök a helyszínt csak akkor zárták le szalagokkal, amikor Mohácsi Viktória, európai parlamenti képviselő is megjelent a háznál 9.30 körül, és számon kérte a rendőrökön az intézkedést. Kocsis István ekkor is a helyszínen volt, Mohácsit arról akarta meggyőzni, hogy nem gyilkosság történt, hanem a tűz miatt leeső tárgyából kiálló szög okozhatta a sérüléseket. Mohácsi Viktória felhívta a Nemzeti Nyomozó Irodát (NNI), kérte az intézkedésüket. A nyomozók azonnal kimentek két kisbusszal a helyszínre, és átvették a dabasiaktól a helyszínelést, egész nap ott tartózkodtak, és éjszaka fejezték be a nyomrögzítést. A ház körül kb. 15 méteres körzetben zárták le a helyszínt. Megtalálták a molotov koktélos üvegeket (ezeket már éjszaka is látták), söréteket, töltényhüvelyeket. A tűzoltókat újra kirendelték, csak ekkor gyűjtötték össze a tűzvizsgálathoz anyagokat, vittek el egyebek mellett a deszkákat.

Másnap ismét kimentek a helyszínre NNI nyomozói, akkor a ház környékét, a ház mögött kezdődő kiserdőt vizsgálták át.

A helyszínen jegyzőkönyvet tanúmeghallgatásokról nem vettek fel, de még 2009. február 23-án a helyszínelést követően kihallgatták az NNI nyomozói az örkényi rendőrörsön a történetekről részben tudomással bíró H. Lídiát, a helyi Cigány kisebbségi Önkormányzat képviselőjét és D. Józsefet. A család elmondása szerint az adatgyűjtés során a háztól távolabbi faluszéli szomszédokat nem hallgatták meg, pedig ők is észlelhették a történeteket.

Többen említették, hogy a gyilkosság előtt többször láttak a környéken egy fekete BMW X5-ös típusú terepjárót, a gépkocsi várakozott, megítélésük szerint a terepjáró utasai valamit vagy valakit figyeltek.

A leégett házra korábban biztosítást kötöttek. A család a helyi önkormányzattól és az Országos Cigány Önkormányzattól is kaptak anyagi támogatást a temetésre. A család úgy tudta, hogy az áldozatvédelmi szolgáltról nem kaptak felvilágosítást, ezért segílyt sem kértek tőlük. A jogvédő szervezetek látogatásuk után eljuttatták a jogosultakhoz az ezzel kapcsolatos nyomtatványokat, amelyekkel felkeresték a Bács-Kiskun Megyei Áldozatvédelmi Szolgálatot Kecskeméten, ahol kiderült, hogy korábban a szolgálat Pest Megyei irodájától már kaptak azonnali segílyt, a kárenyhítés folyamatban is van. Az erre irányuló kérelmet vélhetően kivitték az érintetteknek Tatárszentgyörgyre, és az önkormányzatnál segítettek nekik ebben, ezt a család úgy értelmezhetette, hogy önkormányzati segílyt kaptak.

A család rendelkezésére álló orvosi iratok:

Zárójelentések

Cs. Mátét a Heim Pál Kórházba szállították lakástűz miatti füstmérgezés gyanújával, megfigyelésre bent tartották, de a gyanú nem igazolódott. (Heim Pál Kórház zárójelentése, 2009.02.24.)

Cs. Biankát is a Heim Pál Kórházba vitték, zárójelentés szerint lőtt seb, jobb kéz gyűrűs ujj és a medence sérült. Műtét után bárányhimlő mutatkozott, ezért átszállították a Szent László Kórházba. (Heim Pál Kórház zárójelentése, 2009.02.23.)

J. Renátát „ismeretlen eredetű robbanás” következtében elszenvedett enyhe füstmérgezés diagnózissal a Péterffy Sándor utcai kórház sürgősségi osztályára vitték, 3 órát volt ott, gyógyszert nem kapott, állítása szerint nem volt füstmérgezése, mint ahogyan a két kisgyermeknek sem. Ezután Máté és Bianka mellett volt a kórházban, ezalatt egy szem algopyrint kapott az orvosoktól, mert panaszkodott, hogy fáj a feje. Semmilyen nyugtató adása nem merült fel, még akkor sem, amikor a Heim Pál Kórházban már egyértelműen lőtt sebet rögzítettek az orvosi dokumentációban Biankánál, és már világossá vált, hogy az asszony egyik gyermekét és élettársát megölték. Az egészségügyi intézményekben nem merült fel, hogy pszichológusi segílyt kellene felajánlani az anyának, legalábbis az anya erről számol be, és az orvosi dokumentációban sincs nyoma ennek. (Heim Pál Kórház zárójelentése, 2009.02.23.)

Halottvizsgálati bizonyítványok

Cs. Róbert

Boncolás után rögzítette dr. C. Imre orvos (dátum nincs):

Halál közvetlen oka „*vérvesztéses shock*”, „*szív és tüdő lőtt sérülése*”, „*idegenkezű lövési sérülés sörétes lőfegyverrel*”.

Boncolás előtt halottvizsgálatot végző orvos (dr. B. Beáta Ileana) vizsgálat indokaként azt rögzítette: „*lakástűzben elszenvedett halál. Bal felső testrészen kb. 0,5 cm széles, bőrön áthatoló sérülések.*” Hatósági eljárást tart szükségesnek.

Cs. Robika

Boncolás után szintén dr.C. Imre orvos:

Halál közvetlen oka „*vérvesztéses shock*”, „*agyroncsolódás*”, „*koponya lőtt sérülései*”, „*idegenkezű lövési sérülés sörétes fegyvertől*”,

Halottvizsgálatnál (dr.B.): „*lakástűzben elszenvedett halál, állán, felső ajkán, homlokán sérülések, mellkason, bal kézen.*”

II. Az eljáró hatóságok munkájának értékelése

Rendőri intézkedések értékelése

Jogszabályi háttér:

A rendőr köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. (Rtv. 13.§(1) bekezdés). Tehát az intézkedési kötelezettség nem csak bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén áll fenn.

A rendőr jogosult megtiltani, illetőleg megakadályozni, hogy valamely bűncselekmény, szabálysértés, baleset, egyéb esemény helyszínét megváltoztassák. (Rtv. 43.§)

A helyszínbiztosítás az a rendőri tevékenység, amelyet a rendőr bűncselekmény vagy egyéb esemény (pl. baleset) helyszínén, a helyszíni szemle előtt, annak során, szükség esetén azt követően a helyszín őrzésére, lezárására, a nyomok biztosítására foganatosít. A helyszínt biztosító rendőr a tanúkat visszatartja, és az illetéktelen személyeket a helyszínről eltávolítja, a helyszínt körülhatárolja, eredeti állapotában megőrzi, az eseményt közvetlen parancsnokának azonnal jelenti. (Szolgálati szabályzat 22.§)

Terület lezárására kell intézkedni többek között bűncselekmény, baleset esetén. (Szolg.Szab. 27.§)

A rendőr a nyilvános helyen bekövetkezett halálesetről, illetve a magánlakásban bekövetkezett rendkívüli halálesetről azonnal jelentést tesz a rendőri szerv ügyeletesének, gondoskodik a helyszín biztosításáról mindaddig, amíg a rendőrhatalástól a szemlebizottság megérkezik. (Szolg.Szab. 32.§)

A 2009. február 23-i rendőri fellépés:

A rendőrség értesítésekor a hívó tűzről és sérültekről számolt be. A rendőrségnek a helyszínre érkezésekor arról volt információja, hogy egy családi ház tetőszerkezete ég, több súlyos sérült van, közülük ketten a rendőri intézkedés időtartama alatt elhunytak, mindkettőjükön vérző sebek voltak. A harmadik sérült gyermekkorú személy.

Az áldozatokat nem a házban, hanem a bejárati ajtótól 6-8 méterre találták meg a hozzátartozók, rajtuk égési sérülések nem voltak láthatóak.

Kiérkezést követően a rendőrök tudomására hozták, hogy a szomszédok lövéseket hallottak. Az áldozatokat ellátó egészségügyi személyzet nem tudta pontosan megmondani a sérülések okát. A tűzvizsgáló szerint a tűz a tetőtérben keletkezett.

A rendőrök a kiégett házban elvégezték a helyszínelést, az udvarból lefoglaltak egy benzineskannát, de a bejárati ajtó mellett talált üvegtörmelékkel - benne parafa dugóval - otthagyták. A helyszínelést a ház környezetében nem végezték el.

A helyszínen lévő rendőr csak a tűzoltó véleményét, de nem a tűzvizsgálat eredményét ismerhette meg. A rendőr intézkedése szempontjából lényegtelen, hogy a tűzoltó nem vélelmez bűncselekményt, illetve mit mond a tűz okáról. A tűzoltó helyszínen mondott

véleményét csak abban a körben lehet figyelembe venni tűzvizsgálat nélkül, hogy az oltást követően az objektumba be lehet-e már lépni, fennáll-e életveszély.

Mindezek alapján a rendőrségnek a helyszínre érkezést követően kötelessége lett volna a területet, és nem csak a házat lezárni, helyszínt biztosítani, annak ellenére, hogy a tűzoltók állítólag a helyszínen a tűz keletkezési okaként elektromos tüzet jelöltek meg. Ennek elrendelése általában a központ felé jelentést követően az ügyeletes tiszt feladata, vagy a helyszínen lévő egységparancsnoké.

Nem lehetett kizárni bűncselekmény – emberölés – elkövetését, így a helyszínbiztosítás és a tanúkutatás és adatgyűjtés haladéktalan elrendelése és elvégzése is rendőri kötelezettség lett volna. Abban az esetben is, ha az eseményeket „csak” balesetnek gondolták, a helyszínt akkor is biztosítani kellett volna. Ez nem történt meg.

A helyszínbiztosítás során a rendőr ítéli meg, hogy mekkora terület lezárása szükséges. Életellenes bűncselekmény gyanújakor a helyszín adottságait figyelembe véve kell a lezárandó körzet nagyságát meghatározni. A lezárt körzetbe senki nem mehet be, csak a helyszíni szemle vezetőjének engedélyével, és a jegyzőkönyvben rögzíteni kell, hogy oda kik léptek be. A helyszíni szemlét csak nyomós okból lehet megszakítani. Lőtt sérüléseknél fel kell kutatni a lövés leadásának helyét. Bizonyítékok, nyomok rögzítésekor valamennyi lőszermaradványt fel kell kutatni, ezeket nem lehet a helyszínen hagyni.

Amikor a család reggel újra telefonált a rendőrségre, hogy lőszereket találtak, és a dabasi rendőrség ismét kivonult, továbbra is késlekedtek a helyszínt biztosításával, és utána nem kellő nagyságú körzetben zárták le a területet. Tatárszentgyörgyön a 10-15-méteres körzet-lezárás irreálisan kevés, alkalmatlan pl. arra, hogy a tetteseknek a helyszínre érkezéséből származó nyomait rögzítsék. Minimum 100 méteres körzetben indokolt lett volna biztosítani a helyszínt, indokolt lett volna a helyszínre vezető földutak lezárása és átvizsgálása. Igénybe lehetett volna venni nyomkereső kutyát a ház felgyűjtéséhez használt anyag odaszállításának követésére, és lehetett volna a helyszínről légi felvételeket készíteni a nyomok optikai rögzítésére, mindez a rendelkezésre álló adatok szerint nem történt meg.

Nincs információnk arról, hogy történt-e hivatalos jelentés a dabasiak részéről a Pest Megyei Rendőrkapitányság felé az életellenes cselekmény gyanújáról, vélhetően nem, mivel a helyszínen Kocsis István kapitányság vezető helyettes úgy nyilatkozott a töltények megtalálása után is, hogy nem történt bűncselekmény. Ha halálesettel kapcsolatban bűncselekmény gyanúja merül fel, ezt azonnal jelenteni kell a megyei rendőrkapitányságnak. (A helyszín Dabasnak jelent, Dabas jelent az illetékes megyének, a megye pedig jelent ORFK-nak.) Emberölés nyomozása megyei hatáskörbe tartozik.

Még az NNI kiérkezése után sem 100 méteres vagy nagyobb körzetben zárták le a helyszínt. Tudomásunk szerint az NNI helyszíni szemléjének befejezése után újságírók még találtak a ház környéki bokrokban sörétgolyókat, ebből is az következik, hogy a nyomrögzítés nem volt megfelelő.

Tűzoltók, mentősök, ügyeletes orvos eljárásának értékelése

A családtól származó és a sajtóban megjelent információk szerint a tűzoltók félrevezető tájékoztatást adtak a helyszínen a tűz okáról. A rendőrség kommunikációjában utóbb, amikor

az igazságügyi boncolás emberölést állapított meg, a felelősséget részben erre hivatkozva próbálta elhárítani magától.

Velikovszki Zoltán dabasi tűzoltóparancsnok 2009. február 23. esti nyilatkozata szerint az első vizsgálat alapján „vélelmezetten elektromos energia jöhet számításba”, és a tűzoltók tévedése miatt burkoltan a családot okolta: „bosszant bennünket, hogy találtunk egy 10 literes benzines kannát az épület mellett, de nem tudtam információt kapni, hogy ez a tulajdonosnak a saját kannája, vagy pedig ez előzőleg nem volt a helyszínen.” (RTL Klub Híradó Este)

Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság szóvivőjének szintén aznapi tájékoztatása szerint estig „nem érkezett olyan egyéb más információ, ami az őáltala (dabasi tűzoltóság) kezdeményezett keletkezési okokat kizárná a vizsgálat folyamatából”. (MTV Kétfény)

Tehát a tűzoltóság kommunikációjában az „elektromos zárlat okozta a tüzet” kijelentés „nem zárható ki az elektromos tűz” megfogalmazással szelídült.

A mentőszolgálat tevékenységével kapcsolatban megállapítható, hogy indokolatlanul hosszú idő alatt érték a helyszínre. Ezzel kapcsolatban az Országos Mentő Szolgálat szóvivője egy műsorban annyit mondott, hogy „ahogy tudtak, siettek...”. (TV2 Tények éjszaka 2009.02.24.) Győrfi Pál szóvivő tájékoztatása szerint a „mentőkocsi, illetve esetkocsi mentőtiszttel érkezett ki”. (MTV Kétfény 2009.02.23.) Ebből az következik, hogy egyik mentőn sem volt orvos. A halottszemlét a kérkező ügyeletes orvos 3 óra körül kezdte meg, az áldozatok teljes ruházatban voltak, ez felveti annak lehetőségét, hogy a mentősök a sérültek ruháját nem vették le, így testfelületüket, esetleges sérüléseiket nem vizsgálták meg.

Az ügyeletes orvos a halottvizsgálati bizonyítványon a sérüléseket valóban leírta, azonban a vizsgálat indokaként lakástűzben elszenvedett halált tüntetett fel. Hatósági eljárást tartott szükségesnek, ami jogszabály szerint rendkívüli halálesetnél előírás. Ebbe a körbe tartozik többek között, ha a halált baleset vagy mérgezés okozta, vagy pl. nem álltak rendelkezésre olyan adatok, amelyekből megalapozottan következtetni lehetne a halál bekövetkezésének körülményeire, de ezt írásban az orvos külön nem jelölte meg. Amennyiben a halottvizsgálatot végző orvos szerint bűncselekmény elkövetésének gyanúja merül fel, nem hatósági eljárást, hanem a büntetőeljárás szabályai szerinti igazságügyi orvosi boncolást kell elrendelni. (1997. évi CLIV. törvény 217-218.§)

A halottvizsgálati bizonyítványon a halál okát megállapító patológus neve szerepel az igazságügyi orvosszakértők névjegyzékében, így az igazságügyi orvosi boncolás időben megtörtént.

A 2009. február 23-án történtek kapcsán indult vizsgálatok értékelése

Dr. Ármos Sándor, a Pest Megyei Rendőrfőkapitányság vezetője 2009. február 26-án fegyelmi eljárást rendelt el a forrónyomos parancsnok és a helyszíni szemle bizottság vezetője ellen szakszerűtlen munkavégzés miatt.

A Kormány vizsgálatot rendelt el a rendőrség, tűzoltóság és mentőszolgálat munkájának értékelésére, az ezzel kapcsolatban három minisztérium közreműködésével készült jelentésről 2009. március 11-én adott tájékoztatást a kormányzóvivő. Eszerint a tűzoltók és a helyszínre érkező mentők szakszerűen jártak el, bár mindkét mentőegység az elvárhatónál hosszabb idő alatt tette meg az utat, hogy ez miért történt, annak megállapítására az egészségügyi miniszter vizsgálatot kezdeményezett. A tájékoztatás szerint a tűzvizsgálóval szemben is fegyelmi eljárást kezdeményeztek, ugyanis vélhetően nem kellő körültekintéssel, még a tűzvizsgálat lezárulta előtt állapította meg, azaz vélelmezte a tűz keletkezési okát, és csak két nappal később rendelt ki független tűzvédelmi szakértőt.

A jelentés szerint a dabasi bűnügyi osztályvezető megszegte a helyszínelés szabályait.

A jelentés szövegét nem hozták nyilvánosságra.

A rendőrségi kommunikáció értékelése

2009. február 23-án reggel a Pest Megyei Rendőrfőkapitányság rövid közleményt adott ki, mely szerint Tatárszentgyörgyön az elsődleges tűzvizsgálói vélemény szerint elektromos zárlat okozta a tüzet, melyben ketten életüket veszítették. A boncolás eredményének ismeretében délután már az állt közleményükben, hogy *„a 28 éves Cs.Róbertre és a karjában lévő 4 éves kislányra feltehetően vadászfegyverrel lőttek rá, miközben égő családi házukból menekültek.”* Pár nappal később már arról szóltak a tudósítások, hogy a Dabasi Rendőrkapitányság munkatársai hibát követtek el az ügyben, és emiatt fegyelmi eljárás is indult. A rendőrség ekkor már nem hivatkozott a tűzoltók és a halottvizsgálatot végző orvos félrevezető tájékoztatására, azonban a tűzoltók saját felelősségüket nyilvánosság előtt mindvégig háraitották, hibát nem ismertek el.

A fegyelmi vizsgálatok elrendeléséről tájékoztatták a nyilvánosságot, azonban azok tényleges eredményéről nem.

A mai napig nem tudjuk pontosan a tűz keletkezési okát.

A mai napig nem tudjuk, hogy miért tartott az elvárhatónál hosszabb ideig a mentők kiérkezése, és hogy miért nem volt mentőorvos a helyszínen.

A mai napig nem tudjuk, hogy mi lett a tűzvizsgáló elleni fegyelmi vizsgálat eredménye.

A mai napig nem tudjuk, hogy bárkit felelősségre vontak-e mulasztásáért.

Egyéb észrevételek

A jelentést készítő civil szervezetek egyike a Független Rendőrségi Panasztestület előtt J. Renáta által korábban folyamatba tett eljárásban – meghatalmazás alapján – 2009. április 1-jén azt kérte, hogy a Panasztestület a tényállás felderítésének érdekében szerezze be és küldje meg az illetékes hatóságoktól a Dabasi Rendőrkapitányság és a Nemzeti Nyomozó Iroda által a 2009. február 22-23-án történt események után készült helyszíni szemle jegyzőkönyveit, továbbá a Dabasi Rendőrkapitányság és a Nemzeti Nyomozó Iroda munkatársai által 2009. február 22-23-án történt események kapcsán készített rendőri jelentéseket. A rendelkezésre álló információink szerint a rendőrség ezt a kérést a Panasztestület első felkérésére megtagadta. A Panasztestület második kérésére a mai napig nem érkezett válasz.

III. A jelentést készítő civil szervezetek ajánlásai a hatóságok felé

1. A hatóságok több tekintetben jogszabálysértő eljárása után elvárjuk, hogy az ügy kapcsán utólag indított fegyelmi eljárások eredményei kerüljenek nyilvánosságra, a hatóságok tegyék egyértelművé, hogy milyen lépéseket tettek annak érdekében, hogy az elkövetett rendkívül súlyos szakmai és eljárási hibák okait feltárják, és megvalósítóit felelősségre vonják. Nyújtsanak továbbá információt arra vonatkozóan is, hogy az elrendelt egyéb intézkedések (pl.: továbbképzés szervezése a mentésirányítóknak a bejelentőkkel való hatékonyabb kommunikáció érdekében, kötelező képzés a halottvizsgálatot végzőknek) tekintetében milyen lépések történtek
2. Elvárjuk, hogy a lakosság érdemi és tényszerű tájékoztatást kapjon az eset körülményeiről, a lehetséges elkövetői körről. A rendőrség alakítson ki egy világos elkövetői profilt és azt hozza nyilvánosságra annak érdekében, hogy a lakosságot is be tudja vonni az elkövetők mihamarabbi kézrekerítésébe.
3. Elvárjuk, hogy a nyomozás során a rendőrség ne zárja ki, hanem vegye figyelembe a rasszista, roma ellenes indíték valószínűségét. A rendőrség ismerje meg és a nyomozás során használja a rasszista indíttatású bűncselekmények felderítéséhez kapcsolódó nemzetközi alapelveket, protokollokat, jó tapasztalatokat, melyek összefoglalását a Jelentés melléklete tartalmazza. Elvárjuk, hogy a rendőrség, a nemzetközi alapelvek alapján a rasszista indíttatású bűncselekmények vizsgálatára megfelelő eljárásrendet dolgozzon ki, és azt nyomozásai során alkalmazza.

MELLÉKLET

a rasszista indíttatású bűncselekményekhez kapcsolódó nemzetközi alapelvekről, jó tapasztalatokról

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) vonatkozó döntései a gyűlölet-bűncselekmények hatékony feltárásáról. A strasbourgi bíróság több ügyben is elmarasztalta az eljáró államokat (*Nachova and Others v Bulgaria no. 43577/98 és 43579/98.*, *Secic v. Croatia no. 40116/02*; *Cobzaru v. Romania no. 48254/99*) és kimondta, hogy az erőszakos bűncselekmények felderítésénél a hatóságoknak kötelességük megtenni minden ésszerű lépést annak érdekében, hogy az esetleges rasszista motivációt felfedjék, illetve megállapítsák, hogy az elkövetésben szerepet játszott-e etnikai alapú gyűlölet vagy előítélet. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a rasszista alapon előidézett erőszaknak és brutalitásnak olyan esetekkel azonos módon történő kezelése, amelyeknek nincs rasszista töltete, azt jelentené, hogy szemet hunyunk azon cselekedetek különleges természetére fölött, amelyek az alapvető jogok szempontjából különösen romboló hatásúak.

Az Európa Tanács keretein belül működő Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság (ECRI) 11. sz. általános ajánlásában¹ a rendőröknek a rasszista bűncselekményekkel szembeni küzdelemben és a rasszista incidensek monitorozásában játszott szerepét illetően, többek között, a következő ajánlásokat fogalmazta meg a részes államoknak:

- biztosítsák, hogy a rendőrség alapos nyomozást folytasson a rasszista bűncselekmények esetében, többek között azáltal is, hogy a közönséges bűncselekmények faji indítékait teljes mértékben figyelembe veszik;
- hozzanak létre és működtessenek olyan rendszert, amely nyilvántartja és nyomon követi a rasszista incidenseket, valamint azt, hogy ezek az incidensek milyen mértékben kerülnek az ügyészek elé, és milyen mértékben minősítik végül rasszista bűncselekményeknek azokat;
- bátorítsák a rasszista incidensek sértettjeit és tanúit, hogy ezekről az incidensekről bejelentést tegyenek;
- fentiek céljából a rasszista incidens tág meghatározását vezessék be: az ajánlás céljából rasszista incidens: „bármely incidens, amit a sértett vagy bármely más személy rasszistának érzékel”.

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) a 2003-ban elfogadott maastrichti megállapodásban, valamint a 2005-ös cordobai nyilatkozatban is megerősíti a részes államok kötelezettségét arra nézve, hogy a gyűlölet-bűncselekmények hatékony feltárásához szükséges nemzetközi előírásoknak megfelelő módszertant, adatgyűjtést és monitorozási rendszert dolgozzák ki és valósítsák meg.

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) számos publikációjában² kiemeli a nyomozóhatóságok munkájának fontosságát a gyűlölet-bűncselekmények elleni hatékony fellépés részeként. Amennyiben a gyűlölet-bűncselekményeket a nyomozó hatóság közönséges bűncselekményekként kezeli, elmulasztja a gyűlölet-bűncselekményre utaló bizonyítékok felkutatását, figyelembe vételét, így a speciális indíték a büntetési tétel kiszabásánál sem jelenik meg. Számos ország szorosan együttműködött az EBESZ-szel olyan útmutató kidolgozásában amely, iránymutatást nyújt az adott ország rendőri szervei számára

¹http://www.europatanacs.hu/pdf/ECRI_Rec11.pdf

² Ilyen például a Gyakorlati útmutató a gyűlölet-bűncselekmények jogi szabályozására; EBESZ Tréning Program Rendőri szervezeteknek a gyűlölet-bűncselekmények elleni harcban való fellépésért)

arról, hogyan ismerjék fel, és hogyan nyomozzanak gyűlölet-bűncselekményeknél. Az EBESZ szintén tartott speciális képzéseket számos részes országban. Ilyen tréningen a magyar rendőri szerv tagjai is részt vettek 2005-ben.

Számos gyakorlati példa is létezik a hatékony fellépésre:

Az Egyesült Királyságban a Metropolitan Police felállított ún. Közösségi Biztonsági Egységeket (Community Safety Unit), amelyek kifejezetten gyűlölet-bűncselekmények felderítésével és nyomozásával foglalkoznak. Az egységek munkájuk során –mind a megelőző intézkedések, mind a nyomozás, mind pedig az áldozatvédelem során együttműködnek civil szervezetekkel, valamint a lakossággal. Az egységekben szolgáló rendőrök különleges kiképzést kapnak – ideértve helyi kulturális ismeretséget is – azért, hogy azonnal, speciális szakértelemmel és hatékonyan tudják kezelni a gyűlölet-bűncselekményeket.

Az FBI szintén felállított kifejezetten gyűlölet-bűncselekménnyel foglalkozó munkacsoportokat (Hate Crimes Working Groups), amelyek átfogó szintű protokollt dolgoznak ki az egyes államok részére. Az egyes államokbeli, helyi rendőröket az FBI képezi ki, látja el szakértelemmel egyes ügyekben is. Az FBI és a helyi rendőri szervek is szorosan együtt dolgoznak a helyi és nemzeti civil szervezetekkel.

Az amerikai Anti-Defamation League is egy ilyen civil szervezet, amely együttműködik az FBI szerveivel a gyűlölet-bűncselekmények elleni fellépés érdekében. A szervezet L.E.A.R.N. programja³ keretében a rendőrségnek nyújt tréninget, amelynek fő területei: a gyűlölet-bűncselekmények meghatározása, jelek és szimbólumok ismertetése, elkövetők profilja, a bűncselekmény elemei, a gyűlölet-bűncselekmény kritériumai, a közösségre gyakorolt hatása, a hatóság elsődleges válasza vélhetően gyűlölet-bűncselekmény bejelentése után, az áldozatvédelem, interjúztatás, jelentéstétel, nyomozati stratégiák, gyakran előforduló hibák ismertetése.

³ <http://www.adl.org/learn/default.htm>; ADL's Law Enforcement Agency Resource Network